

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีน ประกอบกับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้ประเทศต่างๆ เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีความสนใจในการร่วมมือทางเศรษฐกิจส่วนภูมิภาคกับจีน โดยมีการจัดทำความตกลงการเร่งลดภาษีผักและผลไม้ระหว่างประเทศไทยและจีนขึ้น (เขตการค้าเสรี ไทย - จีน) โดยความตกลงนี้ อยู่บนกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือ เรียกว่า เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน โดยในกรอบความตกลงนี้เป็นการร่วมมือในกรอบกว้างๆ ครอบคลุมในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น เรื่องการค้าสินค้า การบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดให้มีการลดภาษีสินค้าส่วนแรก (Early Harvest) อยู่ในความตกลงดังกล่าวด้วย โดยกำหนดให้มีการลดภาษีสินค้าส่วนแรก สำหรับสินค้าเกษตร 8 กลุ่ม (พิกัดศุลกากรที่ 01 - 08)

ความตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ระหว่างไทยและจีน จึงเป็นความตกลงที่ขึ้นอยู่กับความตกลงการลดภาษีสินค้าส่วนแรกของอาเซียน - จีน นี้เอง โดยสาระของความตกลงนี้เป็นการเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ ในพิกัดศุลกากรที่ 07 - 08 ซึ่งมีอยู่ 116 รายการ จึงเห็นได้ว่า ความตกลงเร่งลดภาษีระหว่างไทยและจีนนี้ เป็นการเร่งลดภาษีสินค้าบางส่วน ซึ่งแต่แรกก็ได้กำหนดไว้แล้วในการตกลงลดภาษีสินค้าส่วนแรก ให้ลดอัตราภาษีศุลกากรให้เหลือ 0% ภายใน 1 มกราคม 2005 จึงเร่งสินค้าบางส่วนที่อยู่ในพิกัด 07 และ 08 ดังที่กล่าวมาแล้วให้ลดลงเหลือ 0%ภายใน 1 ตุลาคม 2003 เท่ากับเป็นความตกลงที่เร่งความตกลงเดิมให้เร็วขึ้นในบางส่วน จึงไม่ใช่เป็นการตกลงในเรื่องที่สร้างขึ้นใหม่นอกเหนือจากเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน เท่านั้นเอง

ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษา "ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเรื่องการเร่งลดภาษีภายใต้ข้อตกลงการลดภาษีส่วนแรก ภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน" (หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า ความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย - จีน) แต่อย่างไรก็ตาม ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ความตกลงเร่งลดภาษีระหว่างไทยและจีนนี้ เป็นความตกลงที่ขึ้นอยู่กับกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน - จีน ดังนั้น หลักการสำคัญๆ ต่างๆ ที่ใช้ความตกลงเร่งลดภาษีระหว่างไทยและจีนนั้น จึงอยู่บนกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน - จีนด้วย ผู้เขียนจึงต้องศึกษา "กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสาธารณรัฐประชาชนจีน"

(หรือที่เรียนกันว่า ความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน) ในบางส่วน ที่เป็นการตกลงเกี่ยวกับการค้าสินค้า (Trade in goods) การลดภาษีสินค้าส่วนแรก (Early Harvest Program) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า และกลไกรับซื้อพิพาท เนื่องจากหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ตกลงกันไว้เหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการในเขตการค้าเสรีไทย - จีน นอกจากนี้ ยังศึกษาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของเขตการค้าเสรีในกฎหมายระหว่างประเทศด้วย เพื่อนำมาพิจารณาประกอบกับการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย - จีน

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างไทย - จีนนั้น เป็นการให้ประโยชน์แก่กันและกัน ทางด้านภาษีศุลกากร ซึ่งโดยหลักแล้ว ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องให้การปฏิบัติต่อสมาชิกอื่นอย่างเท่าเทียมกันและปราศจากการเลือกปฏิบัติ ประเทศใดให้สิทธิพิเศษใดๆ แก่สมาชิกอื่น จะต้องให้สิทธิเช่นนั้นกับประเทศสมาชิกๆ ด้วย แต่การจัดทำเขตการค้าเสรีนั้น แม้ว่า จะเป็นการให้สิทธิพิเศษกับประเทศในกลุ่มเขตการค้าเสรีด้วยกัน แต่ก็ไม่ขัดต่อหลักการขององค์การการค้าโลก เนื่องจากบทบัญญัติ GATT 1947 ข้อ XXIV วรรค 8(b) ได้กำหนดยกเว้นให้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นสามารถทำได้ เป็นข้อยกเว้นในหลักการว่าด้วยชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง เนื่องจากองค์การการค้าโลกมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการค้าเสรี การขยายตัวทางการค้าและความเจริญของการค้าโลก แต่การที่จะเปิดเสรีทั้งหมดพร้อมกันนั้นเป็นไปได้ยาก การทยอยเปิดการค้าเสรีแต่ละกลุ่มจึงเป็นการง่ายกว่า แต่การเปิดเสรีโดยการทำข้อตกลงสองฝ่ายนั้น อาจเป็นสิ่งที่ไม่ชัดเจนนักว่าสามารถทำได้หรือไม่ เนื่องจากอาจเป็นการหลีกเลี่ยงหลักการว่าด้วยชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง แต่ในทางปฏิบัตินั้น ก็มีการตกลงจัดตั้งกันมาก จนกลายเป็นทางปฏิบัติที่นานาชาตินิยมรับ ดังนั้นจากการศึกษา การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย - จีน แม้จะเป็นเขตการค้าเสรีสองฝ่าย แต่ก็สามารถจัดทำได้ ไม่ขัดแย้งต่อหลักการขององค์การการค้าโลก

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเปิดเขตการค้าเสรีแล้ว ปัญหาที่มักจะตามมาก็คือ การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไผ่ภาษี โดยมาตรการดังกล่าวที่เห็นได้ในเขตการค้าเสรีไทย - จีน ก็คือ การใช้มาตรการด้านสุขอนามัยพืช เนื่องจากประเทศจีนมีวิธีการตรวจสอบสุขอนามัยสินค้าอย่างเข้มงวด ทำให้ผักและผลไม้ของไทยตกค้างอยู่ที่ด่านจนเน่าเสีย ทำให้ไม่สามารถส่งสินค้าไปขายในประเทศจีนได้มากไม่เท่าที่ควร ในขณะที่ประเทศไทยใช้เวลาในการตรวจสอบสุขอนามัยของสินค้าจากจีนในระยะเวลาที่สั้นมาก จึงทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบในการค้าเสรีผักและผลไม้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีการตกลงวางมาตรฐานการตรวจสอบด้านสุขอนามัยพืชระหว่างประเทศไทยและจีน ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ในเรื่องของการเร่งลดภาษีส่วนแรกด้วย ให้มีแนวทางปฏิบัติเดียวกัน จะทำให้ความเหลื่อมล้ำและการกีดกันโดยวิธีที่มีไผ่ภาษีนั้นหมดไปได้ ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการตรวจสอบสุขอนามัยพืช และทำให้การตรวจสอบสุขอนามัยพืชนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริง อันเป็นเหตุผลที่ชอบธรรมในการใช้มาตรการด้านสุขอนามัยพืช นั่นก็คือ การคุ้มครองความปลอดภัยให้ชีวิตและสุขภาพของประชาชนในประเทศของตน